

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat.-pol. društva je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Matiji Kravčaja-I v nunskih ulicah h. št. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Katoliška duhovščina in liberalci.

VI.

„Svoboda, enakopravnost“ odmeva se leta 1848. po vsi Evropi, nikjer pa ne tako, kakor po Italiji. Vroči italijanski narod poprijel se je teh besed z vso prirojeno mu gorečnostjo, in gledal je že v svoji živi domišljiji zemeljski raj, in sredi njega košato, veličansko drevo svobodne zedinjene Italije, v kojega senci bi se imel odpočiti od dolgoletnega zdihovanja in trudapolnega delovanja. Da se je italijanski narod tako vzplamenil za zedinjenje domače dežele, ne smemo se temu čuditi, saj je bilo v razkosani Italiji marsikaj trohljivega, ki je preuredbe in prestroja čakalo; ali pri tem nenavadnem navdušenju zgubil je spred oči stezo pravice in poštenosti do svojih vladarjev. Lahko bi se bila sezidala mogočna Italija na federalistični podlagi mirno, in pa ne bi se bilo toliko krvi prelilo; ali skrivna društva so ljudstvo silila h krvavemu vporu, ker imela so drug skrivnen namen: katoliško cerkev zatreti in uničiti. Da je temu tako, dokazuje to, da so brezbožni liberalci in mavtarji vzdignili punt in prekucijo ne le samo v onih italijanskih kraljevinah in vojvodinah, kjer niso bili vladarji še nobenih preuredb dovolili, temuč tudi v papeževih pokrajinah, kjer je bil rimski papež, sedanji sveti Oče Pij IX. že leta 1846, koj potem, ko je bil izvoljen, velikodušno podelil svobodne naprave in postave. Ljudstvo papeževih pokrajin je sprejelo svobodne vpeljave višega pastirja z neizrekljivim veseljem in povzdigovalo je svetega Očeta v nebesa. Prepevanja velikodušnosti njegove ni bilo ne konca ne kraja, tako da so bili sveti Oče prisiljeni, večkrat ljudstvo opominjati, naj se umiri in naj se poprime svojega dela, da bodo se zamogli uresničiti dobri njegovi nameni; pa zastonj! Ljudstvo se ne umiri in se ne poprime svojega dela, ampak prepeva in vriska, da se odmeva po vsi Italiji, in to traja skoraj dve leti. Kam je to merilo? Nevedno ljudstvo ni tega vedelo, ali za njim so stali mavtarski liberalci, ki niso mu pustili, da bi se umirilo, ki so je vedno hujskali, nagovarjali in nastavljali, naj se veseli, in naj prepeva na vso moč slavo in čast Piju IX. Med tem so pa skrivna društva na tihem kovala in snovala, kako uresničiti svoja brezbožna načela.

Dolgoletne skrivne nakane dozoriijo. Leta 1848 se italijansko ljudstvo spunta proti svojim vladarjem in tirja sè silo svobodnih naprav; tudi v Rimu našuntano ljudstvo ni več s prejšnjim zadovoljno, ono hoče imeti mesto duhovskih svetnih ministrov; pa tudi s tim se ne umiri, ono zahteva vedno več. Zdaj podšuntajo ljudstvo, naj tirja, da se odpravijo iz dežele očetje Jezuiti, ktere mu kažejo kot protivnike svobode, ki svetega Očeta overajo in zadržujejo, da ne dovoli ljudstvu, kar ono zahteva; terdijo celó, da Jezuiti nameravajo svetemu Očetu zaudati, in se predrznejo v svoji hinavščini svarilno ga prositi, naj se nikar ne poda k navadni slovesnosti v cerkev očetov Jezuitov in nikar ne posluži nobene jedi ali pijače v njih hiši. Sveti Oče pa, ki so že bili davno pregledali hinavsko vedenje sitnih prilizovaveev, prezirajo vsa svarila, in, ko brezbožneži to vidijo, začnejo

očitno postopati: ljudstvo šuntajo še bolj ne le proti Jezuitom, ampak tudi proti vsi duhovščini, proti kardinalom, slednjič proti samemu svetemu Očetu. Ravno tisti, ki so malo pred tako poveličevali Pija IX., so kmalu kričali: „Smrt Jezuitom! smrt duhovnom! smrt Piju IX.“ Slednjič je podkupljena in razburjena druhal kričala tudi: „Proč s Kristusom!“ Zmešnjava rase od dne do dne, ves red je zginil, papeževega ministra umorijo, redovnike iztirajo iz samostanov, cerkve se oskrunjajo, in srečen je bil, kdor je zamogel ubežati divji druhal; tudi sv. Oče na skrivnem ubežijo v Gaeto spred ravno tiste druhal, ki jim je pred hosana pela, zdaj pa vpila: „Križaj ga“; in blagor jim, da se jim je posrečilo, iz Rima pobegniti. Kaj so med tem počenjali mavtarski liberalci, ki so državna vajeta v roke dobili, znano je dovolj. Tako se vselej godi, in to ponavljajo tudi dandanašnji liberalci povsod, kjer se jim posreči, polastiti se državne oblasti. Narpred se prilizujejo duhovščini, hvalijo jo in častijo, delajo se dobre kristjane, potem pa, ko imajo vso oblast v rokah, in se jim že nepotrebno zdi, hliniti se, pokažejo se v pravi svoji podobi.

Potem ko je curkoma kri tekla, in potem ko je piemonteška vlada, ki je segala po lombardijsko-beneški kroni, dobila zaslužno plačilo po zmagonosni Radetzky-evi armadi, umiri se Italija in red se povrne. Ali skrivna društva ne mirujejo; spodletelo jim je leta 1848; tedaj je treba novih moči iskati in še bolj previdno postopati. Cavour, veliki mavtar, postane minister zunanjih zadev piemonteške kraljevine; on razglasi „svobodno cerkev v svobodni deržavi“, pa umel je to tako, da je imel prosto roko, samostane podirati, redovnike preganjati, cerkvenega premoženja se polastiti, škofe in cerkvene oblastnike zapirati, cerkev in duhovščino sužno storiti svetni vladi, šole po liberalnih načelih prestrojiti, da bi se mladina gojila v njegovem zmislu. Zè zvižajo, podkupovanjem, izdajstvom in hinavščino slepari italijanske vladarje, ljudstvo in duhovščino, dokler s pomočjo Napoleona III., francoskega cesarja, vso Italijo, zunaj Rima in bližnje okolice, pod klobuk piemonteškega kralja spravi. Tudi zdaj razglasi za vso Italijo veljavno načelo „svobodna cerkva v svobodni deržavi“, pa dejanjsko jo ravno tako izpelje, kakor pred v Piemontu. Cerkvono premoženje agrabi in razproda, samostane izprazni, cerkev in duhovščino urobi, vse to s pretvezo „svobodne cerkve v svobodni deržavi“. Da je duhovščina protestovala, da so se cerkvene oblasti temu vstavljale opiraje se na postavo, da je rimski papež izobčil njega in vse njegove pomagalice: kaj je to Cavour-ja in vse liberalce brigalo?! Kdo bi se bil predrznil takrat, ko se je „zedinjena Italija“ snovala, celó odločne katoličane na Italijanskem pregovoriti, da načela, po katerih postopa vlada, so brezbožna in da po krivični poti se do prave sreče ne pride? Kako je celó duhovščina gorela za zedinjeno Italijo! Pri svoji goreči ljubezni do domovine je preveč molčala h krivicam in marsikaj spregledala, posebno s prvega, dokler so jo liberalci božali in ji zagotovljali, da cerkvi in duhovščini se ne bo godila nobena krivica. Kako britko in hudo so se duhovni prevarili?! — Kako se godi zdaj, ko je italijanska vlada tudi Rim v svojo vlast dobila, cerkvi in duhovščini v Rimu in po vsi Italiji?

Procesija na sv. Goro

dne 2. sept. t. l.

Naša želja je, kakor se že samo po sebi razumé, da bi se kolikor mogoče ljudi iz vseh krajev naše nadškofije udeležilo pomenljivega shoda na sv. Gori, kateremu je namen, izprositi v naj slavnšem tem svetišči Device Marije, kar jih imamo v naši deželi, tistih posebnih milosti svetemu Očetu Piju IX., katerih v sedanjem žalostnem stanu svete cerkve potrebujejo. Za nenavadne potrebe iščimo nenavadnih pomočkov; v nenavadnih okoliščinah opravljajmo nenavadne pobožnosti! Človeku srcé radosti poskakuje, ko bere, kako se zdaj po raznih deželah vzbujena katoliška zavest mogočno in sijajno razodeva v ogromno-številnih sprevodih do slovečih Marijinih romarskih cerkvâ. In vse to dela magnetična moč preslavnega imena „Pij IX.“! Odkritosrčno povemo, da bo to naše naj sladkejšé veselje, če se prav obilno naših ljudi tudi na naši sv. Gori zbere, pa da se slavnoznani pobožnosti slovenski pridruži tudi skrb za lep red, kakoršnega je o taki priložnosti sešodno želeli. Željo svojo, da bi vsi kraji naše dežele poslali svoje zastopnike na sv. Goro, izrazil je „Glas“ že v poslednjem listu, v zadnjem stavku tiste opazke (na strani drugi), s katero se nekatere reči v dopisih „Od Branice“ in „iz kanalske doline“ pojasnujejo. Ker so pa nekateri (tukaj v Gorici) tisto naše pojasnilo napačno razumeli, naj ga danes natančneje razložimo.

Dopisnik „od Branice“ pravi, da je (it.-slov.) kat.-pol. društvo odločilo, „da vse fare naše nadškofije gredó v skupnem sprevodu na sv. Goro“; čudi se da, „ni še (do 12. avg.) tega sklepa dostojno naznanilo slovenskemu ljudstvu“ in praša, „ali in kedaj misli tudi slov. gg. dekanom i župnikom svoje vabilo poslati.“ Dopisnik „iz kan. dol.“ piše, „da se od nobene strani ne čuje, bodo se li slov. občine z njih duhovniki udeležile („sprevoda“, gl. vrsto 1.) ali ne“; spodbada gg. dekane in duhovne, naj bi naznanili, kako mislijo to reč urediti, in govori tudi v zadnjem stavku o udeleženi pri „procesiji“.

Na vse te opazke in pritožbe iz dveh različnih dolin kaj smo imeli odgovoriti mi? Odgovorili smo, da kat. družba „ne namerja vseh far v svojo procesijo spraviti, ampak le mestu ali sv. Gori bližje vasi“ — Hočete li, da pridejo tudi Bovčanje, Cerkljanje itd. poprej v Gorico ali v Solkan? In pa tudi z daljnega Krasa in iz družih oddaljenih krajev imajo priti romarji točno ob štiri urah zjutraj (!) v veliko cerkev v Gorico, da se tu združijo z glavno procesijo? Nam se je zdelo, da to ne gre tako lahko, kakor si kdo misli. Ena je, na sv. Goro (privatno) romati, druga je, za procesijo iti ali se glavni goriški procesiji ob določeni uri na določenem kraju pridružiti. — Kar se tiče razposlanja vabil po slov. krajih — ker oba naša dopisnika trdita, da se ni nič naznanilo itd. — smo rekli, da saj je „Glas“ program prinesel in da se je udom kat. družbe gotovo tudi še posebej vabilo poslalo; o tem, da se je, kakor zdaj slišimo, tudi dekanom program razposlal, ni uredništvo „Gl.“ nič vedelo. Vsa naša opazka v tem oziru je le zagovarjanje vodstva kat. družbe dopisnikoma nasproti.

Kat. družbe program (1. in 2. točka) govori o procesiji, „ki se vzdigne iz Gorice“, kateri bi se imele pridružiti „zunanje duhovnije“ v vel. cerkvi ali v Solkanu. Mi smo rekli, da ljudje iz predoddaljenih krajev se ne morejo lahko (te) procesije udeležiti.“ Druga točka (izvirno ital.) programa (v 4. števil. „Glas“ razglašene) se je zdelo menda tudi slov. predstavljavcu vse preveč nenatančna in nedoločena, zato jej je pristavil stavek: „Kanalci in drugi po gorah stanujoči zamorejo, vsak od svoje strani, na sv. Goro s procesijo priti.“ In to je tudi „Glas“-ova misel.

Če je tedaj kje kaka pomota, v „Glasu“ je ni. *)

Po vseh teh pojasnilih vabimo še enkrat naše Slovence, naj jih pride 2. sept. prav veliko na sv. Goro, bodi si z glavno procesijo goriško ali v posebnih sprevodih. Kjer pa drugače ne gre, naj pridejo kot navadni romarji. Vse oč. gg. dušne pastirje pa prosimo, da po razmerah svojih krajev te zadeve primerno uredijo. In tako se nadejamo, da na cerkveni poziv: „Molimo za našega papeža Pija“ — bo de se dne 2. sept. izmed v resnično katoliški ljubezni zedinjene verne množice iz tisuč in tisuč ust odmevalo: „Ohrani ga, Gospod, oživiljal in osreči ga na zemlji, in ne daj ga v voljo njegovih sovražnikov!“

Prevod brez razlage.

V poslednji številki dunajske „Reform“-e, od 15. avg. t. l. se nahaja članek z nadpisom: „Mladoturci in mladopolitikarji sploh“, v katerem izvrstni Šuzelka mladopolitikarje tako-le opisuje: „Od kar so okoli 30. leta nekateri nemški pisatelji nenadoma in brez zaslug dosegli slavo, da zastopajo mlado Nemčijo, imamo po vseh državah mlado-narodnjake. Postala je môda, da oni, ki so še sami tako mladenško naivni (priprosti) in častihlepni, da mislijo, ka je dosti, da je kdo mlad, ali pa že, da se le vede, kakor bi bil mlad, pa zamore pomladiti državo; môda je, da si ti politikarji pridevek „mlad“ prilastujejo in se sešodno odlikujejo po tem, da se vzdigujejo nad stare. Zatorej se godi večkrat, da se sivoglavci in sivobranci mladim pridružijo in potem sami tem več mladenško-politiško bramarbazujejo (se bahajo), čim dalje so na vseučilišči življenja bili, pa se — nič naučili. Tako imamo, kakor je znano, n. pr. Mlado-nemškoavstrijanec, Mladočehe, Mladoruse i.t.d. in tudi Mladoturke.“

„Vsem takim „mladim“ dajo se prilastiti vse kreposti in nekreposti mladinske. Naj bolj se jim prilastijo pregovori: „Mladost je norost“, in „Mladina mora iznoretiti (oddivjati)“. Sivcem pa, ki se mladih oklepajo, pristojna prislovica: „Starost, nemarnost“ (Alter schützt vor Thorheit nicht). Mladi sami pa navajajo za se rek: „Prihodnost je mladina“. To je res, ali mladina bo prihodnost še le takrat, kedar se že mladi še precej postarajo. Ta čas pa bodo že spet pred seboj imeli mladino, ki jih bode kot starce zaničljivo prezirala in ravnala se po prislovcu, da hoče jajce več znati, ko kokoš.“

„Abotno in krivično bi bilo, ko bi hoteli mladim vso zaslužnost odrekati in vso važnost; a žalibog, da so oni večkrat ne toliko mladi politikarji, kolikor politiški mladiči. Povsod jih je v obilnem številu Aristotelovih „politikoi paides“, to je, politiških dečkov, ktere je ta modrijan hotel videti izklenjene od vsakoršnega politiškega delovanja v vzorni svoji državi. Toda prav v tem oziru se je naj manj uresničil Aristotelov vzor. V današnjih državah ne le, da niso mladi vajeni molčati in slušati, oni so marveč predrzni kričači in hočejo ukazovati in ne malo krat res tudi do tega pridejo, da jih stari spoštujejo kakor poveljnike. Ti taki mladi niso zadovoljni s tem, da bi se v sedanjosti učili, ter se tako pripravljali in sposobni postajali, vzeti v posest prihodnost in prevzeti nje vodstvo, ampak oni se imajo za učitelje in gospodarje sedajnosti.“

Po tem splošnem opazovanju govori „Ref.“ o Mladoturcih, (ki so se v Carigradu ravno kar polastili vladnega kormila) primerjajoč jih dvema sedaj gospodujočima strankama v avstr.-ogerski državi, Deakovcem in decembristom (nemško-centralistično-liberalnim ustavakom). Kaže, kako se omenjeni tovarši opirajo na svojo posebno omiko, kako sebi in kako drugim svobodo odmerjajo, kako namesti prave, prirojene, naravne, zgodovinske svobode, ktere narodi zahtevajo, svoje novošegno svobodnjaštvo ponujajo, ter pravi dalje:

„Ti tri stranke so si tudi enake gledé na verstvo. Mladoturci so po francosko in angleško, po berolinsko in dunajsko razsvetljeni ljudje (ker so se v teh deželah in mestih omikovali), mohamedanizma so se že iznebili, prav za prav globoko pod-nj ponižali se, kajti mahomedanizem uči, da je neviden Bog, Mladoturki pa molijo naravo, ali pa same sebe. Vendar pa se znajo kot filozofi toliko ponižati, da „ljudstvu“ njegovo vero še pusté, vsaj za zdaj; zdi se jim celó mogoče, po evropsko uravnano mahomedansko državo umetno napraviti. To se potem samo po sebi umé, da bi morali v svoj namen mahomedanizem v mladoturškem zmislu prestrojiti, Staroturki naj bi bili le še toliko mahomedansko verni, kolikor je Mladoturkom všeč in kolikor to vsegamogočnosti strankovne njih države ne škoduje. Prav tako delajo tudi Deakovci in decembristi. Tudi oni so se že iznebili ne le katoličanstva, tem več tudi protestantizma in celó vsakoršne pozitivne vere, oziroma, globoko pod njo ponižali se, ponižali se do poganskega naravočastja, ali pa, da k večemu same sebe časté. Vendar pa so še tako milostljivi, da so z nerazsvetljenimi ljudskimi množicami še potrpežljivi, da jim za zdaj vero še dovoljujejo, se vé, da vero, kakor bi jo oni za namene vsegamogočne svoje države mojstrovalno ustrojili in prirezali.“

Mi naj pristavimo h koncu to edino opombo, da „Reform“ Slovencev Mladoturkom — ne primerja.

Dopisi.

S Tominskega, 10. avgusta. Dolgoletna želja Tomincev se je izpolnila. Vže 16 let so se napravljali, stare pokrove z dostojnim zvonilom nadomestiti, a stoprv letos so se z velikim navdušenjem dela lotili. V malo dnevih, v trenutku časa, je [potrebni

*) O tej priliki se nam zdi potrebno, čé. čitatelje prositi, naj bi, kedar v našem listu kaj berejo, vse brali, kar po mislih in obliki skup gre, a ne samo iz kateksta izdrtih stavkov. Ur.

znesek bil podpisan za veličastno zvonjenje. Od istih dob vse koprni videti in slišati novih zvonov glas. Bolniki so prosili le to milost od Boga, toliko časa živeti, da bi je slišali, ki bodo tudi njim k večnemu miru zvonili.— Delo hvali svojega mojstra. Slavno znani ljubljanski zvonar Albert Samasa jim je ulil 3 nove zvonove v glavnem triglasu H. dur. Veliki 41 Ct. težak v H, srednji 19 Ct. v Dis, mali 11 Ct. v Fis.

Vže 28. julija ob 8^{1/2} uri zjutraj, ko je streljanje volčanskih možnarjev in pritrkovanje volčanskih zvonov Tomincem naznanilo, da se bližajo novi zvonovi, bil je Tomin elektriziran, mnogo njih je prišlo do Volč naproti: — starešinstvo in c. kr. okrajni glavar z drugo gospodo, in neštevilna množica ljudstva čakali so jih za kapelo pod klancem, ter od tamkaj ovenčane spodobno do farne cerkve spremili.

Danes pa so jih srečno v zvonik potegnili. Ako je bilo groza gledati stavbenega mojstra na zvonu z eno roko za verj se držečega, z drugo na zid se opirajočega počasi se vzdigovati, bilo je veselje tem večje, ko je s kladvom udaril na zvon v znamenje, da je gori, kar se je vse trikrat ponovilo, in Tominci so v prvo glas svojih zvonov slišali. Vendar bo še kakšnega dne trebalo, predno se zvonjenje uredi. Nadejati se je velike svečanosti; kakošne in kedaj, ne vem? nisem dosti vveden v tominske skrivnosti, pa tudi nisem podoben nekaterim dopisunom, ki svoje dozdevne za dobro blago prodajajo, ter pišejo, cesar ne umejo, ali, kar jim prav znano ni, samo da svojo piko do koga razglasé. Pričakovati gre, „da novo zvonilo bo boljše vabilo k nauku ves ljud, k molitvi budilo prelepo in mило, da spleča se trud.“

S kanalskih hribov, 12. avg. Lepi cerkveni shodi o raznih godovih so vernemu človeku pravo veselje, krepčalo, zdravilo. Tak shod smo imeli včeraj pri Materi božji nad Avčami. Tukaj na obraščenem hribcu, kake pol ure od Avč stoji Mariji Devici Snežnici posvečena cerkev. Samota, stari še živi drevored podoben unemu „pri Kapeli“ v Gorici, lep razgled čez Avško in Ročinjsko polje, okinčano z vinskimi trtami, pa trdno zaupanje do „Rože duhovne, milosti polne“ privabi na ta hribec trume ljudi ob vsakoletnem shodu. Tudi včeraj se je bilo sešlo veliko ljudstva iz Avč in Lōpe (Levpe), iz Kanala in Kala, iz Ročinja in Liga, z Banjšic in Loma. Vsi so v lepem redu pričakovali božje službe, ki se je ob 10. uri začela. Naj pred sprevod z Narsvetejšim po hladu senčnega drevoreda, potlej pridiga, zadnjič slovesna sv. maša z blagoslovom, katero so peli naš preč. g. dekan kanalski. Za častno spremstvo so bili č. gg. duhovniki iz okolice, za lepo petje pa so skrbeli kanalski pevci. Po dokončani božji službi smo se okrepčali pri mnogovrstnih, enodnevnih prodajalnicah pod lipami, ter se razšli veselega srca, zlasti zato, ker smo videli, da ta cerkev vedno lepša postaja. Blagor njim, ki za cerkveno lepoto skrbé!

Z Bovškega, 16. avgusta. — Z veseljem sežem po peresu, da ti, dragi „Glas“, sporočim o lepej pobožnosti, katero smo včeraj pri M. D. na Polji doživeli. Bila je namreč veličastna procesija iz vseh duhovnij Bovške dekanije k M. D., katero smo napravili za našega ljubljenelega sv. Očeta, Pija IX. Že lanskega leta smo jim izrazili svoje veselje, da jim je Bog dal učakati 25. leto papeštva; že tedaj smo jim pismeno povedali, da jih srčno ljubimo, razodeli jim, kako srečne se tudi mi čutimo, da jim milostljivi Bog podeluje toliko sreče in tolažbe v njih prežalostnem stanju. Občutke, katere smo pa takrat le pismeno izjavili, pokazali smo sedaj v djanji. Splošno je bilo veselje, ko so dušni pastirji svojim ovčicam napovedali to pobožno opravilo; navdušenost je vedno bolj rasla, bolj ko se je praznik vnebovzetja M. D. bližal. Res, da marsikterega liberalca, brez katerih žalibog tudi na Bovškem nijsmo, je to peklo; hitro so nekteri jeli brusiti strupene svoje jezike, in se posmehovati neumnosti ljudstva, katero se pusti od duhovnov za nos voditi. Ali kaj jim je vse njih repinčenje pomagalo? Pri včerajšnjih sijajnih procesijah iz raznih duhovnij in iz Bovškega trga so lahko videli, da pri tukajšnjih ljudeh je še malo pripravnega polja za njih lažnjive nauke.

Prepričali so se lahko, da ljudstvo dobro spoznava, da so duhovni njih dobri voditelji po poti resnice, da le oni jih resnično ljubijo, želeči jim dušnega in telesnega blagostanja. Vkljub vsemu posmehovanju in grajanju naših nasprotnikov, se je sešlo vendar blizo 4 tisoč romarjev, kateri so goreče priporočevali osivelega, častitljivega starčeka Pija Mariji Devici, da bi se jih po njenih priprošnjah Bog usmilil, ter jih rešil sovražnikov, kateri jih obdajajo, kakor divje zverine poželjivo prežeče na plen. Dogovorjeno je bilo med duhovniki, da bode iz vsake duhovnije posebej prišla procesija k Mariji Devici. Nij ga še bilo, kar Bovec stoji, na Bovškem polji lepšega prizora kakor včeraj. Iz vseh štirih krajev si lahko opazoval, kako so se v dolgih vrstah bližali pobožni romarji proti Mariji Devici. Vile so se med lepo zelenim poljem procesije, kakor raznobarni trakovi, srednja, naj večja, iz farne cerkve sv. Urha po Bovškem trgu. Gledati lepo vihrajoča bandera,

slišati iz tisoč in tisoč grl prošnje k Mariji za Pija, videti na resnih obrazih romarjev in njih duhovnikov spremljevalcev, da se dobro zavedajo namena, iz kterega so precej daljno pot nastopili iz Loga, Soče, Trente, Srpence in Čez-Soče; opazovati, kako celó nedolžni otročiči prav spodobno za procesijami gredó, vse to je moralo ganiti še tako trdo srce ter ga vneti ljubezni, spoštovanja, pa tudi srčnega pomilovanja do sv. Očeta. Da, rekel mi je nek duhoven: „S takim veseljem še nikdar nisem vodil procesije, take zadovoljnosti še nikdar nisem občutil.“ Prav rad sem mu pritrdil, saj tudi meni ni bilo drugače pri srcu. In kaj bi to skrbeljivega duhovna ne veselilo? Saj je to naj sijajniši dokaz, da so njih ovčiče še nepopačene po krivih naukih, katere liberalci dandanašnji po svetu trosijo.

Ko so vse procesije došle, imeli so č. g. dekan primeren govor, v katerem so proti koncu svoje duhovne sobrate povabili in naprosili, naj sedaj še enkrat pokleknejo pred altar Marije Device, naj ponižno prosijo Marijo, da bi obvarovala in rešila sv. Očeta. Res, hvale vredna in — ginljiva naloga! Hitro po govoru je bilo darovanje za sv. Očeta, pri katerem se je nabralo 30 gld. 35 kr. Sicer le malo darilce v primeri k številu romarjev, ali veliko zadosti, če pomislimo na ubožnost tukajšnjih ljudi. Na to so služili č. g. dekan slovesno sveto mašo, pri kateri so bovški pevci in pevkinje s krepkimi glasovi prav odlično pevali slovensko mašo in druge Marijne pesmice. Ker ravno o petju govorim, naj omenim le memogredé, da se je Bovec nekaj časa sem gledé petja ves prerodil. Od kar so gospodu učitelju Stresu orglanje izročili, moralo je staro lajsanje še iz Adamovih časov umakniti se novim slovenskim napevom. *) Sedaj je veselje biti v Bovcu pri službi božji; toraj hvala gospodu učitelju, pevcem in pevkinjam za veselje, kterega nam napravljajo z lepo ubranim petjem. Bil je že skrajni čas, da se čujejo v Bovcu slovenski napevi. Pesmice, katere so po drugih krajih že zastarane, so za Bovčane, kakor da bi bile pred kratkim zložene.

Po sv. maši smo se poslovili od M. D. z gorečimi željami, naj bi ona blagovoljno uslišala naše prošnje, kakor druge krati; kajti vselej še so bili verniki uslišani, kedar so na Polje k M. D. kaj prosit prihiteli. Hotel bi mili Bog, da bi tudi naše včerajšnje prošnje ne bile zastonj, saj sedaj je tudi sila — pa še velika!

Tako smo Bovčanje pokazali, da v naših gorah biva še precej neskaljena katoliška zavest, da živi ljubezen do sv. Očeta v srcih vernikov, da krvavijo tudi naša srca zaradi krivic, s kterimi hočejo brezbožniki omajati njihovo potrpežljivost. Izvé naj svet, da smo Bovčanje še vedno hvaležni in zvesti Pijevi sinovi. Z Bogom!

S Tominskega, 16. avg. Vsled predloga prečastitega knezo-nadžkofijskega redništva v Gorici od dné 18. julija t. l. št.: 1226 namerava visoka vlada za vse nadškofijstvo veljavni štolni red vpeljati. Početje vse hvale vredno! Komur ni štola v letne dohodke vračunjena, lahko ugreši, če po predlogu kaj manj prejme, njemu je štola v nadatek. Vse drugače bi bilo za mnoge župnike v hribih. Semkaj v izgled na novo uredjeni dohodki neke fare, ki so fasionirani na 315 gl. a. v., in sicer:

1. zemljiščni dobitok	gl.	97:86	kr.
2. 3 ^o drv po gl. 4:78 kr.	„	14:34	„
3. 8 vaganov birne pšenice à gl. 4:94 kr.	„	39:52	„
4. 3 ^{3/4} „ rži po gl. 3:58 kr.	„	13:42 ^{1/2}	„
5. od obligacije zemljiščne odveze	„	16:40	„
6. od 77 ustanovljenih maš	„	72:35	„
7. štolni dohodki	„	52:—	„
8. doklada od cerkve	„	3:15	„
9. iz verskega zaloga	„	49:—	„

skupaj gl. 358:04^{1/2} „

Stroški:

1. na c. kr. zemljiščnih davkih	gl.	17:62 ^{1/2}	kr.
2. ekvivalentni davek	„	6:44	„
3. stroški pri biri	„	8:46	„
4. za popravo farnega poslopja	„	10:50	„

vsega gl. 43: 2^{1/2} kr.

tedaj po odbitih stroških gl. 315:2 kr.— za katere mora župnik 151 maš vsako leto maševati.

Štolni dohodek 52 gl. je računjen po izvirnih izpisih vseh v petih letih umrlih in poročenih oseb in izročeni krstnih pisem na podlagi od višjih oblastnij potrjenega dosedanega štolnega reda poprek. Toraj se že zdaj vsako leto posebej toliko ne doseže.

Ako poprek 15 odraslih vsako leto v fari umrje, katerih

*) Pa, da se le ljudsko petje popolnoma ne izpodrine! Torej ne pre nagliti se z novimi; tudi staro zboljšati, kolikor se da, in že vdomačene ljudske pesmi, ako niso celó slabe in nespodobne, urediti in omikati, naj bode orglavcem skrb. Ur.

nasledniki so zmožni štolo plačati, in med temi trije premožnisi, ki spadajo v štolo prve vrste, je dozdej župnik potegnil;

1. od treh I. vrste po gl. 3:3 kr. gl. 9:9 kr.
2. od dvanajstih II. vrste po gl. 1:82 kr. " 21:84 "

skupaj gl. 30:93 kr.

po novem štolnem redu od vsakega

odraslega po gl. 1:50 kr. bi došlo samo gl. 22:50 kr.

Tedaj bi še 315 gl. ne znašali dohodki, za katere bi moral brati 151 maš. Lepa bodočnost se nam odpira! Od ene strani se nam ščiplje, dokler je kaj, od druge pa liberalci ljudstvo šuntajo zoper duhovne, češ, da jim je postlano s perjem (da, pa s koprivnim perjem).

Od kranjske meje, 18/8 — x — Ako ti je ljubo, dragi moj „Glas“, priobči ta spis o slovesnosti „papeževi“ pri cerkvi Marije Device v Logu, 15. avgusta t. l.

„Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania.“ („Zakaj škripljejo narodi in ljudstva na nečimerne reči mislijo“) — vprašali bodo liberalni naši ministri in ž njimi ljubeznjivi njih služabnik, zvesti Lutzov učenec, deželni predsednik kranjski, gosp. Aleks. Auersperg, slišati in videti, kaj se godi zdaj na Kranjskem, posebno kaj se je godilo pretekli četrtek — Veliki Šmaren — v Logu na Vipavskem! Kaj pa? Ali so Vipavci taborovali ter svoje narodne pravice od vlade tirjali? To so storili že mno leto in ravno leto in dan je, kar so svoj tabor imeli. I letos! So tudi taborovali in prav demonstrativno, pa v cerkvi M. D. v Logu, in tabor ta veljal je pravicam sv. cerkve in sv. Očeta, Pija IX. Vipavec je zvest državljani, gorek narodnjak, pa tudi unet katoličan, ki ne trpi, da bi se kdo z najdražjim njegovim biserom z verskim čutom norčeval. Da je to istina, pokazal je ravno 15. t. m. očitno v Logu. — Veličasten bil je lanski tabor — kdo se njega ne spominja! — ali vse veličastneja, imenitneja, rekel bi, velikanska bila je letošnja slovesnost v Logu, in to zavoljo mnogobrojnega ljudstva, neštevilne množice vernih, ki je tjakaj privrela. In v resnici! Če je bilo preteklo leto 14. avg. 12.000 taboritov na Taboru zbranih, je letos število pobožnih romarjev 16000 (šestnajst tisuč) za 5 cerkvà (in cerkev obsega okoli 5000) presegalo, ki so k M. D. v Log prihiteli, da bi za stiskano sv. cerkev in njcnega vrednega glavarja, slavnega vjetnika Pija IX., molili. S tem so vrli Vipavci očitno pokazali, da so verni katoličani, udani apostoljskemu sedežu, da res ljubijo svojega očeta, Pija IX.; in to ne samo en del vipavske, temveč vsa vipavska dolina, ker zastopana je bila ne samo sedanja vipavska dekanija, temveč vsa nekdanja vipavska fara — Ajdovščina — Sv. Križ — Št. Tomaž — Lokavec — Štjak — Črniverh sè svojimi duhovniki, vkup 26. — Log, od kar stoji, enake slovesnosti ni videl. Posebno ginljivo je bilo gledati pobožne romarje v lepih procesijah med molitvijo in ubranim petjem zè zastavami od goriške in tržaške strani k romarski cerki M. D. dohajati, od ktere velikanskega, sicer še ne dovršenega stolpa, ki kaže, da bo — ko bo dodelan — pravi kinč celi vipavski dolini, — so mnoge mogočne papeževe zastave vihrale. Sveto opravilo v cerkvi so preč. kanonik in dekan služili, pridigo pa imeli izvrstni govornik in župnik Šentviški, č. g. Jakob Košir. Vipavci so barvo pokazali, da hočejo dati cesarju, kar je cesarjevega, pa tudi Bogu kar je božjega. Slava jim!

No! Kaj pravite k temu (nemški ali nemčurski) svobodnjaki! ki imate za Boga tako zvani liberalizem, Bismarcka pa (sedaj) za svojega velikega preroka, ki niste pravi državljani in ne morete tudi biti, ker ste sovražniki vere, pa tudi države, ko hodite na ptuje v svojih društvih ne samo „ultramontance“ grdit, temuč tudi državo izdajati. Vi pravite, da papeštva je konec, da katolicizem je opravil svoj čas!?! „Ni mogoče!“ kličem s Dupanloupom, (slavnim škofom Orleanskem). — „Lahko se zgodi, da svétna, 1800 let stara papeževa oblast za nekaj časa preneha. Iz tega kaj pride? Mislite, da s tem je vse končano? Kratko nikar! Ravno nasprotno; s tem se vse iz nova še le začne, in zmešnjava naj večja bo na strani njih; ki krmilo državne (svetne) oblasti v rokah držé.“ (Dupanl. — Encycl. 1865.)

„Et nunc, reges, intelligite, et erudimimi, qui judicatis terram.“ (Zdaj pa, vi kralji, razumite, dajte se podučiti vi, ki sodite zemljo.)

Iz ipavske doline, 20. avgusta. — L. — Marsikateri si je mislil, da, ko leto i dan silovitega napada na sv. Očeta in rimsko mesto preteče, bode pravična jeza katoličanov zaradi te krivice potihnila, a nasprotno se godi; vidimo da navdušenost, ljubezen do sivolasega starčeka raste od dne do dne. Povsod se napravljajo procesije, povsod se ljudstvo obrača k Mariji, naj Ona papežu na pomoč priteče. In to se je tudi pri nas godilo. Menda na poziv kat. polit. društva v Ljubljani vzdignila se je tudi ipavska dekanija v Ljubljanskej škofiji ter pritekla na praznik vnebovzetja k staroslavni cerkvi Matere božje v Logu. Misel ta je bila izvrstna,

kajti ona stara in imenitna cerkev je priljubljena vsem Ipavcem.

Povabila je sosedna dekanija tudi nas goriške Ipavce, naj se udeležimo tega shoda. Križka fara sè sosednimi duhovnjami je bila koj pripravljena priteči v procesiji v kranjsko škofijo, in glej, akoravno se je procesija še le ob 6. u. zjutraj pri prvi maši na isti dan Marijnega vnebovzetja, tedaj eno uro poprej, oznanila — vzrok temu je bil, ker se je nadškofijsko dovoljenje na pošti zadržalo — priteklo je nebrojno število vernih. Čudno in srce vzbujajoče je bilo, videti, kako so ljudje po cestah i stezah, pašnikih i nogradih skupaj leteli udeležiti se procesije, koja sta vodila križka duhovna. Na cesti pred Ajdovščino so nas čakali g. vikar iz Lokavca in njegovi verni. Vže tačas je bila procesija veličastna, a še veličastnejša postane, ko se pred cerkvijo v Ajdovščini ž njo skleue tudi ajdovska procesija sè spremstvom dveh duhovnov. Dospevše v Šturje, na primorsko-kranjsko mejo, čakata nas tam v. č. g. župnik iz Križa in o. gvardijan kapuciuskega samostana; Šturska je bila vže poprej od tam odšla. Da, srce je moralo človeku biti veselja, ko je videlo to ogromno število pobožnih Slovencev, koji so se, beli od cestnega prahu, pod vodstvom križkega g. župnika i drugih duhovnikov v naj lepšem redu dalje proti Marijinej cerkvi pomikali. Da, lahko rečem: goli Čaven i sivi Nanos nijsta še videla tako ogromne i veličastne procesije, kakor je bila ta, koja je ovi dan kranjsko mejo prestopila.

Ravno tako se je godilo tudi v ipavskem trgu, kamor so ljudje sè svojimi duhovniki dohajali. Tamkaj združivši se, vzdignejo se pod vodstvom prečast. g. dekana ipavskega v veliki procesiji v Log Matere božje. Po pridigi dnevu primerni so darovali prečast. dekan Grabrijan sv. mašo. Nazočih je bilo 25 duhovnov z dvema redovnikoma iz Križkega samostana, ljudstvo pa se ceni nad 12000 *) glav.

Pač so morali liberalci zè zobmi škripati videč množico pobožnega ljudstva. Da, narod naš je *katolišk* i ostal bode *katolišk*, dokler se bode slovenska beseda v naših krajih odmevala. Slovenska duhovščina ostala bode zmiraj udana sv. Očetu, hotela bo braniti zmiraj pravice svojega naroda, *najprej verske i ž njimi vred i narodne*. A borbe bo treba, treba izruti bojzljivost iz srca, pogumno postopati, neustrašeno braniti pravice katoličanstva. Vera, živa vera mora biti naš sklep, ljubezen do cerkve i naroda naša čelada, pravica svitli nam meč, i potem nijmamo se bati niti Auerspergov, niti njegovih pajdašev. A to si zapomnimo, da z liberalizmom se ne da pomirje storiti, ker vsako pomirje bilo bi le puhlo; da liberalci bi nas poljubovali, a pótlej kot staro ropotijo od sebe brcnili.

Ogled.

Avstrija. O shodu 3 cesarjev nič novega; časnikom se zdi bolje, raji še nekaj dni počakati, da bodo znabiti imeli kaj gotovega prinašati, ko vedno prazno slamo ugibovalne politike mlatiti. Poljski časnik „Čas“ meni, da utegne biti ruskega in pruskega vladarja upliv neugoden federalističnemu razvoju v Avstriji. Ali tudi to mnenje je za zdaj le časniško. — Te dni se neki tudi cisl. ministerstva predsednik Auersperg in min. za zunanjstvo, grof Andrassy, gledé na Berlinski shod na Dunaji pogovarjata.

Cehom se je zgodila že spet druga nesreča, ki je ustavaškim listom zaželeni povod, da vpijejo „škandal“ in česko opozicijo — se ve, da vso po črez — črnijo. Kar nena doma, namreč, so zaprli enega naj imenitniših narodnjakov, ki je ustavakom težko kladvo, J. S. Skrejšovský-ga, lastnika in tiskarja in, kar je več, pravega duhovnega voditelja slovečega drž. oppos. časnika „Politik“-e (organa staročeske stranke). Ustavaki-centralisti kričijo, da je Sk. zaprt zaradi goljufije, ker ni štampeljnine od v „Politiki“ priobčenih oznanil državni blagajnici odrajtaval; njegov list sam pa odbija to sumničenje in pravi, da treba popred sodbe počakati, kar hočemo tudi mi storiti. — O tej priliki naznajo tudi časniki nekaj, kar bi bilo prav važno, če je res-

*) Ste prenzko segli; gl. poprejšnji dopis „od kranjske meje!“ Ur.

(Današnjemu listu je pridjana priloga).

nično, da so se, namreč, Staročehi z Mladočehi sprijaznili (oče Palacki sam da je šel prvi Gregra obiskat).

Iz Karlovcev dohajajo jako važne vesti. Poslednji narodni zbor srbski je odobril, kakor smo že v zadnjem listu omenili, neka pravila, po katerih ne bi imela ogerska vlada več pravice manjšinovega izvoljenca potrditi dati za patriarha; pa tudi o kraljevem zbornem komisarju nečejo ona pravila nič vedeti. Teh pravil pa ni še do sedaj vlada priporočila kralju (cesarju) za potrjenje. Preteklo nedeljo ($18/8$) bi se bil imel zbor pričeti. Po stari šegi bi morala deputacija, izred zboru poslana iti po komisarja v bližnji Petrovaradin in pripeljati ga slovesno v zbor. A zbrani vladike so fidml. Mollinary-u naznanili, da zborniki ne le spreveda iz Petrovaradina nečejo, temveč da se celó, držeč se ne potrjenih pravil, branijo, sprejeti ga v zbor, in da pred vsim zahtevajo, da se jim potrdijo pravila. Zbor je po tem takem razpuščen — V pojasnjenje srbskih razmer naj podamo to-le: Vse cerkvene občine karlovskega patriarštva in 10 podložnih mu vladikov (škofij) imajo skupen bogat, cerkveno-šolski zalog (srbsko matico), kterege oskrbuje poseben odbor. Načelnik odboru po smrti poprejšnjega patriarha Mašierević-a je novosadski advokat, sloveči Miletič, kateri ima ravno po tej upravi materialnih cerkvenih in šolskih srbskih zadev mogočen upliv na svoj narod. Mogoče je, da zdaj vlada oskrbovanje srbske matice kakemu svojemu komisarju izroči, kakor Srbom neprijazni časniki želijo.

Zunanje države. Nemčija. Pregarjanja katoliške cerkve ni ne konca ne kraja. Pa saj so menda tudi navlaš tako postavo naredili, da se dá obrniti na kar vlada hoče. Ne le, da Jezuitov kot korporacij (redovne skupščine) več ne priznavajo, prepovedujejo jim celó tudi posamnim maševati in spovedovati! Postava pa kaže posilnikom še dalje pot. Po njej se smejo odpraviti vse Jezuitom „sorodne“ redovne družbe (ali kongregacije). Leta 1848 je imela prekućijska drhal menda samo Redemptoriste (Liguorijane) in k večemu še Lazariste za Jezuitom „sorodne“ redove, silovlada nemška pa prišteva Jezuitom (čujte!) gospé prsv. Srca, šolske brate, šolske sestre in celó Uršulinarice, kar je gotovo dosledno, kajti Jezuitom „soroden“ je na zadnje vsak katoličan. „Vojska zoper tako imenovani ultramontanizem“ — tako piše prihodnji urednik Berolinske „Kreuzzeitung“-e (glavnega protestantskega organa) — „je prav za prav vojska proti katoliški cerkvi in proti krščanski cerkvi sploh. Taka politika ne le, da medverskega miru ne pospešuje, uliva marveč povsod olje v ogenj in spravlja cerkev v oblast veri sovražne države in njenega (drž.) zbora. Vsi pregreški konservativne stranke imajo svoj vzrok v preveliki in vedno žrtvujoči se prizanesljivosti do vlade“.

V Belemgradu je bila včeraj ($22/8$) knez Milanova slavnost. Res je, da ste naši vladi v Pešti in v Beču zastopnikom avstrijsko-ogerskih mest in sploh zasebnikom prepovedali, iti poklonit se srbskemu vladarju, akoravno je poprej a.-og. konzul v Belemgradu, Kallay, zagotovil, da se našim občinam lahko pošlje vabilo, in da ne bode nikakih zadržkov, če bodo hotele poslati svoje zastopnike v B. Da se prepoved ojstro izvrši, pazi se zdaj, kar se dá, da se kdo čez mejo ne ukrade; vsak popotnik mora imeti potni list. To je že spet svoboda, kakor v Avstriji! Cesar naš pa, ki ima kneza rad, je poslal po fidml. Mollinary-u svoja voščila v Bel. Ruski car je poslal kneza Dolgoruki-a, knez Črnogorski vojvodo Vukotinović-a.

V Rimu se je polastila vlada naj imenitniše jezuitske redovne hiše pustivši redovnikom nekaj malo prostora.

Domače novice.

(*Rojstni god Nj. veličanstva, presv. cesarja*) se je obhajal (preteklo nedeljo) v Gorici z navadno svečanostjo, samo da pri vojaški bandi, ki je tisti večer pred mesto obhodila, ni bilo letos meščanov z bakljami, ker tudi meščanske bande ni (dokler se šola za muziko ne priredi). S topovi so streljali na gradu v nedeljo zjutraj. Vojaki so imeli mašno parado na Rojicah; v veliki cerkvi so imeli svečano sv. opravilo prevzv. nadškof. — Šolska mladina je imela na vsakem učilišču posebej svojo mašo.

(*Pevska in telovadska svečanost*) na primerne ozaljšanem gimn. dvorišču v saboto večer se je prav dobro sponesla. Gg. Hribarju (voditelju petja) in Kuršen-u (vod. telovadbe) gre vsa hvala. Kako take reči občinstvo zanimajo, kazala je množica odličnih gledalcev, katerim na čelu je bil više šolske oblasti prvosednik, namestn. svet., g. bar. Rechbach.

(*Šolsko leto se sklene*) tudi na učit. izobraž. in vadnici in na vseh mestnih šolah 28. t. m.

(*Prč. gg. škofa tržaško-koperski in porečko-puljski*) p. n. mons. dr. Jern. Legat in dr. Juri Dobrila sta bila v sredo, 21. avg., v Gorici pri našem prevzv. knezo-nadškofu. Prišla sta z vlakom ob $9\frac{1}{2}$ dop. in odšla zvečer o 5. u.

(*Posvečevanje duhovnov*) bo letos v Gorici že ta mesec, in sicer, 25. avg. se bo podeloval subdiakonot, 29. avg. diakonat, 1. sept. mašništvo. Mašniki bodo četrtoletniki: gg. Ballaben, Ferfolja, Ilovar, Kovačić, Starman, Ziak; tretjoletniki: gg. Bandel, Kurinčić, Trpin, Tomšič Fr., Tomšič Jož., in Zorn. Tem posvečevancem se pridružijo še nekteri redovniki.

(*Učiteljske službe so razpisane*) za te-le šole v okraji okolično-goriškem: Za šolske občine III. vrste: Št. Andrež, Grgar, Čepovan, Prvačina, Sovodnje, Ročinj, Šempas, Žablje, Dornberg, Podgora, Kviško, Št. Martin, Št. Peter, Vertobja, Renče. — Plača je določena v §§. 22, 30, 33 deželne šolske postave $10/3$ 1870. Konkurzni obrok do 15. sept. Prošnje gre oddati pri krajnih šolskih svetovalstvih.

(*V Št. Andreži pri Gorici*) je 17. t. m. gorelo. Slišimo, da goriških mestnih gasilnic niso hoteli dati na pomoč; tem več hvala gre gosp. bar. Ritterju, ki je gasilnico in gasilce naglo poslal iz Stračic. Še poprej pa ste bili prišli dve gasilnici s (gor.) železničnega kolodvora. V $1\frac{1}{2}$ uri je bilo vse pogašeno. Škoda cenijo na bl. 3000 gold.

(*Močno posekala*) z noži sta se v ponedeljek zjutraj dva mesarja v Gorici. Znabiti pa, da vendar ozdravita. Vzrok poboja ni znan.

(*Vodstro goriške zastavljavnice*) naznanja, da se bodo prodajale po javni dražbi dne 9. septembra 1872 in naslednje dni tiste še ne rešene zastave, ki so bile II. četrt leta 1871 (to je mesecev aprila, maja in junija 1871) zastavljene. Naznanja se tudi, da že več let zastavljene reči morajo biti rešene.

Razne vesti.

Vogt in opičji človek. Društvo nemških antropologov (človekoznancev) je imelo ta mesec svoj občni zbor v Stuttgartu (glavnem mestu württenberške kraljevine). Dne 8. t. m. je pokazal profesor dr. Luschka, iz slavnega Tübingenskega vseučilišča (tudi na Württemberskem), črepinjo in možgane 18letne dekline, ki je lani v stanu popolne slaboumnosti (bedasta) umrla v bolnišnici za topoglave v Stetten-ih, v remski dolini. Tehtali so ti možgani blizo tretjino tega, kar tehtajo možgani doraslega navadnega človeka, to je 32 lotov. (Dorasli človek ima namreč 3 funte možganov (ženska kakih 8 lotov manj), in to je petdeseti del vsega života.) Gorila, naj večja in naj močnejša opica v zahodnji Afriki, (ktero so našli še le l. 1848), ima 40 lotov možganov. Omenjene dekline možgani kažejo vsa znamenja mikrocefalov (maloglavcev), so pa vse drugačni ko opičji možgani, akoravno je bila oseba, ktere (možgani) so, na naj nižji duševni stopinji. V dolgem, temeljitem razgovoru je prof. Luschka dokazal, da oni možgani naj bolje spodbijajo teorijo Vogtovo, učeo, da človek izvira iz opice. Na te svoje razloge — je rekel Luschka — „opiram se jez tem bolj, ker Vogt pri svojih preiskovanjih pravih mikrocefalskih možganov še nikdar videl ni, ampak se le umetnih pomočkov poslu-

ževal.* Vogt si je sicer prizadeval, opičjo svojo teorijo braniti, ali tudi vsi drugi govorniki, ki so imeli za njim besedo, pritrjevali so Luschka-i, rekoč, da tudi oni so prišli pri svojih preiskovanjih do enakih sklepov, kakor L. Ti učenjaki so: Dr. Virchov, dvorni svetovalec Ecker, prof. Schaffhausen in dr. Gustav Jäger. — Da, da, ljubi dr. Karol Vogt, — deine Theorie ist grau!

— *Istersko učiteljsko izobraževališče* se prestavi—piše „Naša Sloga“—iz Rovinja v Koper, tedaj iz enega italijanskega mesta v drugo! Kje se bodo pa izučevali učitelji za slovensko mladež, ktere je v Istri 2 tretjini? „Sl.“ zavrača pazljivost vis. ministerstva na Kastav, kjer je že 4razredna hrvaška šola, s katero bi se lahko dalo zediniti slovensko učiteljsiše. Slovani isterski, pravi „Sl.“, se držé paragr. 19. in ne mislijo za dlako od njega odstopiti.

— *V Einsiedeln-ih* (v Švajci), veleslavni božji poti, se je že začel veliki shod Pijevih družeb, kteri se strinja z narodnim ondašnjim romarskim shodom. Od vseh strani prihajajo sprevodi; švajcarski škofje in mnogo naj imenitniših katoliških veljakov se shaja tam. Vpisani so naj izvrstniši govorniki za obravnavanje važnih cerkvenih in verskih vprašanj, ktere so zdaj na dnevnem redu v zbornici človeštva. Tudi naša nadškofija je zastopana v Einsiedeln-ih po prvostolnem proštu, g. bar. Codelli-u.

— *Ljubljanska procesija* na Dobravo 15. avg. t. l., kteri ste se še 2 drugi pridružili je spravila nad 15 tisuč ljudi na božjo pot, prosečih sv. Očetu potrebnih milosti. To je tabor! Prav imajo „Novice“, ki svetujejo liberalcem, naj bi tudi oni poskusili enkrat toliko svojih brezbožnikov skup spraviti.

— Prč. škof *Zwenger* v Gradcu je nevarno *zbolel*.

— *Železnica skoz goro sv. Gotarda*. Potem ko so predri goro Cenis (b. Seni), je vlada dovolila g. Favre-u iz Geneve, da prevrta tudi goro sv. Gotarda. On misli, da to delo dovrši v 8 letih, in potrosi samo 50 milijonov frankov, kar se vsem prav malo zdi.

— *Somenj v cerkvi*. Kdor ga hoče videti, pravi „Ven. Cat.“ naj stopi v cerkev sv. Marka v Benetkah. Tam se vidi nekaj dni kralj. uradnik, ki vse prešteva in pretehtuje od prve naj dražje podobe do zadnje opeke. Kelhi, božje mizice, kadilnice, monstrance, vse sreberne posode, svetilnice i.t.d., vse se vaga, ceni, zapisuje. Ako vprašaš, zakaj? Zato, da imajo pred očmi vse dragocenosti in obvarujejo, za nič ne izgine. Čudno! vlada, ki je že pograbila crkveno premoženje, dela se zdaj varhinjo dragocenosti. Volk varuje jagnje!

— *Deželni zbor isterski* misli v prihodnji sesiji sledeče reči pretresovati: Načrt popravka postave (novello) zastran šolskega nadzorstva; načrt popr. postave zastran ustanavljanja, vzdržavanja in obiskovanja ljudskih šol; popravek postave zastran pravic ljudskih učiteljev; načrt, da nehajo davki za normalni šolski zalog, in se mesto njih drugi vpeljejo; načrt postave zastran realk.

— *G. vitez Tonello*, sloveči tržaški ladjodelski mojster je na Dunaji za kozicami umrl.

— *Mikavna vadlja*. V Neuburg-u je stavil g. Kokseter z g. Traknorton-om 1000 ginej o hitrosti v napravljeni sukna. O peti uri zjutraj izroči Trokmorton Kokseter-u dve ovci, iz kojih volne mu ima zvečer ob deveti uri prinesiti do čistega dodelano sukno. In res — ovci hitro ostrizejo, volno spredejo, niti stkejo, sukno se povalja in ostrize itd.; ob štirih popoldne se izroči krojaču, in 20 minut pred deveto prinese Kokseter popolnoma dodelano sukno. Ostrizeni ovci so delavci zaklali, spekli in z obilnim pivom dobro zalili. Tako je g. Kokseter dobil stavo v 13 urah in 20 min. Kaj tacega — se ni še slišalo.

— *Odgovor učenke spodi nadzornika iz šole*. V Strassburg-u pride v neko dekliško šolo nadzornik in ukaže eni 10letni deklici, naj mu iz bukev kaj bere. Deklica pa zarudi in reče, da še ne zna brati. Nadzornik se huduje nad učiteljico (solško sestro!); ona pa se izgovarja, da deklica še le nekaj dni v šolo hodi, ker so se njeni stariši še le pred kratkim tje preselili. „Pri nas na Nemškem se kaj takega ne najde“; nadaljuje nadzornik, „v teh letih znajo že vsi otroci brati.“ „Od kod pa si?“ vpraša deklico. Deklica odgovori: „Iz Lar-a na Badenskem“. Vsi se zasmejejo. G. nadzornik pa hitro zgrabi palico in klobuk in gleda, kje so vrata.

Na videz mrtve oživlja prof. Langenbeck na Hanoveranskem s tem, da jim pečatni vosek na podplate kapati pusti.

Listek.

O prepovedanih knjigah. *)

(Spisal prof. Kociančič.)

(Dalje)

II.

b) *Pa tudi ne pozna no nobene zapovedi, ne božje, ne cerkvene, vsled ktere bi bilo vsim potrebno brati sveto pismo.* V svetem pismu take zapovedi ne nahajamo. Pač beremo pa v evangeliji: *Pojdite, in učite vse narode.... Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal.* (Mat. XXVIII, 19. 20.). *Kdor veruje in bo kerščen, bo zveličan; kdor pa ne veruje, bo pogubljen.* (Mark. XVI, 16.) V teh Kristusovih besedah se govori samo od ustnega podučevanja, ne pa od branja sv. pisma. Biblijska društva se sicer opirajo na neke besede v starem in novem zakonu. Toda kar zadeva staro zavezo, opirajo se na neke izreke, ki so v Mojzesovih bukvah in pa v psalmih, v kterih pa je le priporočeno, ne pa zapoved, da se imajo svete knjige brati; ali pa, kjer se nahaja zapoved, da se ima sveto pismo vsako sedmo leto vsemu zbranemu ljudstvu brati, veljala je samo za stari zakon, in ne veže več nobenega v novem zakonu, ker je Kristus stare obredne, ali ceremonijalne zapovedi odpravil. — V novi zavezi pa se oslanjajo posebno na Kristusove besede, ktere je farizejem govoril, rekoč: *Vi preiskujtc pisma* (Jan. V, 39.), ter pravijo, da je s temi besedami Kristus ukazal, da ima vsak kristjan celo sveto pismo brati. Ali to ni tako. Pervič, sv. Janez evangelist je svoj evangeli gerški pisal. Glagol „preiskujtc“ je v gerškem *erevnate*, kar se da posloveniti ali kot velevnik *preiskujtc*, kakor bereta sv. Krizostom, in za njim Maldonat; ali pa kot sedajnik *preiskujete*, kakor je to besedo umel sv. Ciril Aleksandrinski, in za njim Tolet. Tedaj tu se vidi, da ni gotovo, kar se terdi, da je Kristus ukazal preiskovati in prebirati sv. pismo. Potem vidi lahko vsakdo, ki pazno bere ves tisti evangeli, v kterem ta beseda stoji, da Jezus ni hotel s tim zapovedati, da morajo vsi sveto pismo prebirati. Saj ne govori ondi kristjanom, ampak Judom, kterim hoče tako dokazati, da je on res Bog. Tako namreč govori: *Vi preiskujtc pisma, ker menite, da imate v njih večno življenje; in ona so, ki od mene pričujejo.* To je, „vi mislite, da v njih najdete, kar bi vas k večnemu življenju zamoglo pripeljati. Prav tako! pa glejte, ravno ta pisma vas na-me zavračajo.“ Tedaj še besedice ni v tem o zapovedi, da imajo vsi brez razločka sveto pismo brati.

c) *Sveti cerkveni očaki* so večkrat priporočevali kristjanom branje svetega pisma, ker je koristno, prijetno in k povzdigi in uterjenju v veri in dobrem zadržanji veliko pripomore. Vendar pa niso nikoli učili, da je zapovedano, da ga imajo vsi prebirati. Sv. Avgustin (de doct. christ. I, 39.) govori tako-le: „Človeku, ki ima vero, upanje in ljubezen, in se teh čednosti terdno derži, ni potrebno sv. pismo, kakor le za to, da zamore druge učiti. Zatorej se jih nahaja veliko po puščavah brez sv. pisma.“ In že Tertulijan je dosti poprej pisal: „Tvoja vera te zveliča, ne pa branje sv. pisma“ (de praescr. n. 14.). Sveti Ciril Jeruzalemski govori tako le: „Ker ne morejo vsi sv. pisma prebirati, eni zato, ker ne znajo brati; drugi zato, ker imajo druga opravila: da ne ostanejo v nevednosti, jim mi v kratkem nauke sv. vere predkladamo.“ (Catech. V. 12.) Sv. Hieronim priporočuje sicer branje sv. pisma, vendar pa pravi: *Sv. pismo spodbada k dobremu njega, ki bere, vendar veliko več koristi, ako je kdo poslušal* (in epist. ad Gal. II, 4, 20.) Enako govori tudi sv. Krizostom in drugi sveti očaki in cerkveni učeniki, kterih besed tu sem ne postavimo, ker smo že tako predolgi v tem dokazovanji.

Iz vsega tedaj, kar smo o branji sv. pisma povedali in dokazovali, se da posneti:

Da branje sv. pisma ni nikakor vsem brez razločka potrebno k zveličanju; da pa je koristno, prebirati svete knjige. Potem, da se ima to cerkvi prepustiti, da določuje, kakor vidi, da je potrebno k pospeševanju zveličanja vernih kristjanov, ali živo priporočati, da naj prebirajo svete knjige, ali pa jim to branje le pod nekterimi pogoji pripuščati. — To pa moramo tukaj opomniti, da cerkev ni nikoli prepovedala branja svetega pisma v izvornih jezikih, hebrejskem, kaldejskem, in gerškem ali pa v vzhodnih prestavah, ali celo v latinski prestavi, ki ji sploh „Vulgata“ pravimo. Tudi v maternem jeziku sme Italijan v italijanskem, Slovenec v slovenskem, Nемец v nemškem jeziku, itd. brati sveto pismo, da se le uresničijo neki pogoji, od kterih hočemo koj kaj več spregovoriti. (Dalje prih.)

*) Obračamo posebno pozor p. n. občinstva na sledeči spis.

Ur.